

univerze kot njeni edini profesor nemške etnologije, s seznama predavanj pa je bila odtlej do leta 1945 črtana tudi nemška etnologija, "skušal stoodstotno aranžirati z nacističnim režimom, čeprav je bil od njega nekoliko oddaljen". To je dvojna neresnica. Naslednja Eberhartova diskusijska prispevka sta na še nižji ravni. Zgraža se, da je "pred leti izšla Gerambova knjiga o šegah v Avstriji, ta je imela v prvi izdaji v 20. letih naslov Nemške šege v Avstriji, ne da bi bil knjigo kakor koli presodil po njeni vsebini. In nadalje se zgraža, da je bila leta 1985 v drugi izdaji natisnjena knjiga Hannsa Korena Ljudske šege v cerkvenem letu, prvič je izšla leta 1934. "Pri Korenu seveda ni mogoče reči, da je v njegovi knjigi nacionalsocialistična ideologija, toda za številnimi interpretacijami tiči stara teza o kontinuiteti. Ta...je naposled pripeljala do tega, da so ljudje kot Lothar Zenetti...napisali knjigo kot 'Moj čas v dobrih rokah', v kateri neposredno segajo po tej ideologiji...". Vsakršna pripomba je tu odveč.

P.S.

Kakor so pokazale tudi gornje vrstice, je bilo v predavanjih in diskusijah vse polno političnih misli. Poročilo jih je v najizrazitejših primerih ugotovilo in jih čisto na kratko zavrnilo, ni pa se z njimi kaj bolj ukvarjalo, ker je hotelo ohraniti svojo etnološko naravo.

Angelos Baš

ERICH FRÖSCHL, MARIA MESNER, URI RA'ANAN (urednik), *STAAT UND NATION IN MULTI-ETHNISCHEN GESELLSCHAFTEN*, Passagen Verlag, Dunaj 1991, 360 str. DEM 49.80 ATS 350. ISBN 3-900767-83-1. Broširana. Nemško besedilo.

Ta zbirka 15 člankov je plod konference, ki sta jo januarja 1991 na Dunaju organizirala Bostonska univerza in Inštitut Karla Rennerja. Konferenca si je zastavila preprosto vprašanje: "Kaj se o večnarodnih družbah lahko naučimo od zadnjih let avstroogrškega cesarstva. Od cesarstva, ki ga je Karl Kraus duhovito označil kot "eksperimentalno raziskovalno postajo za konec sveta". Z drugimi besedami: kaj se lahko danes naučimo iz tega eksperimenta?

Jedro razprav sta bili dve ključni deli: najprej Karla Rennerja *Das Selbstbestimmungsrecht der Nationen in besondere Anwendung auf Österreich*, Dunaj-Leipzig (1918), in Otta Bauerja *Die Nationalitätenfrage und die Sozial-Demokratie*, Dunaj (1907). Avtorja v teh knjigah zagovarjata tezo, da je mogoče ločiti nacionalnost od ozemlja in tako določiti posameznika, ne pa ozemlja, za nosilca nacionalne identitete in samouprave, npr. pri zdomcih v velikih mestih. Tej tezi sta rekla "Personalitäts-prinzip" (osebnostno načelo). Menila sta, da bi njuni predlogi lahko bili zlasti pomembni na območjih, ki so narodnostno tako mešana da je nemogoče jasno določiti etnične meje, npr. v Bosni. Razvila sta natančno izdelan ustavni okvir za zaščito pravic teh narodnosti brez lastnih ozemelj. Glavna ovira pri uresničevanju je bila v tem, da njuna stranka (socialdemokratska) na predvojnem Dunaju ni bila na oblasti. Poleg tega sta bila pripadnika večinske nacije v cesarstvu in njune ideje so bile

sumljive drugim narodom v habsburški monarhiji, ki so težili k razpadu Austro-Ogrske.

V prvem delu knjige Theodore Hanf, Alfred Pfabigan, Gerald Stourzh, Zdenek Karnik, Peter Sipos in Claudie Weill proučujejo zgodovinski in teoretični kontekst njunih predlogov za reševanje narodnega vprašanja v avstro-ogrskem cesarstvu. Posebno zanimiv je Karnikov prispevek o tako imenovani "moravski spravi" med češko in nemško govorečimi na Moravskem, ki je zamisli obeh avstrijskih marksistov spremenil v prakso.

Drugi del knjige tvorijo sodobne "case studies", ki ocenjujejo pomen Rennerjevih in Bauerjevih idej po svetu. Lawrence Schlemmer obravnava Južno Afriko, Robert W. Hefner Indonezijo, Berel Rodal Kanado, Richard Parry Združeno kraljestvo, Joan Estruch Katalonijo, Uri Ra'anana bivšo Sovjetsko zvezo in Dušan Nečak iz Ljubljane bivšo Jugoslavijo.

Na koncu svoje analize, ki je nastala januarja 1991, Nečak ugotavlja, da Rennerjevi in Bauerjevi predlogi sicer ne morejo rešiti Jugoslavije, pravi pa tudi, da bi njuno delo lahko upoštevali v zvezi z razpravo o narodnih manjšinah v Sloveniji, npr. italijanski v Primorju in madžarski v Prekmurju.

Ena izmed odlik te knjige je izvrsten uvod Urija Ra'anana, ki temeljito osvetljuje vso kaotičnost definicij in pojmov v razpravah o naciji, državi in narodnosti (etnosu). Ra'anana je najbolj prepričljiv v zvezi s semantično zmešnjavo, ki jo predvsem politiki iz angleško govorečih držav povzročajo z nenatančno rabo pojma nacionalna država (nation-state). Od 170 suverenih držav na svetu so danes samo Islandija, Portugalska, Norveška in še dve drugi etnično homogene države, vse druge so etnično heterogene. Tako je npr. bivša Jugoslavija kot država bila večja kot samo en narod, madžarski narod pa dosti večji kot madžarska država. Druga odlika knjige je to, da je proučevanje zgodovinskih korenin Rennerjevega in Bauerjevega dela kombinirano z analizo sodobnih "case studies". Pomanjkljivosti knjige je treba pripisati dejstvu, da so članki, kot je Nečakov o Jugoslaviji, danes že zastareli zaradi hitrega razvoja dogodkov. A vendar kažejo tragične posledice nasilnega reševanja bosanskega gordijskega vozla na to, da je v zvezi z narodno mešanimi območji vsekakor vredno proučevati alternative preprosti enačbi nacija-ozemlje, ki sta jih predlagala Renner in Bauer. To še posebno velja zato, ker število držav, obravnavanih v tej knjigi dokazuje, da Bosna ni edinstvena.

Frederick Baker

KULTURNO DRUŠTVO - CIRCOLO CULTURALE ROVTE - KOLONKOVEC: 12 let delovanja - 12 anni di attività. Trst, 1991. Uredili odborniki društva s sodelovanjem Odseka za zgodovino in etnologijo pri NŠK v Trstu. 155 str., ilustr.

Kulturno društvo Rovte-Kolonkovec je dvanajsto obletnico svojega delovanja (pod tem imenom) proslavilo z izdajo publikacije, v kateri avtorji prispevkov osvetljujejo najznačilnejše oblike gospodarskega in socialnega življenja Tržaških Slovencev, ki so živeli in še živijo v naseljih Sv. Ana, Rovte in Kolonkovec. Le-ta sodijo k jugozahodnemu mestnemu predelu tržaške občine,